

Mindaugas Nefas, Vytautas Volungevičius, *12 (IV gimnazijos) klasės istorijos vadovėlis, II dalis* („Baltos lankos Klett“, 2025)

RECENZIJĄ

Recenzuojamo vadovėlio 12 klasei antroje dalyje pristatomos dvi teminės sritys, atliepančios 2022 m. atnaujintą istorijos dalyko bendrojo ugdymo programą. IV skyriuje apibūdinama Lietuvos konfesinė raida, religijos ir tautinio identiteto sąsajos, visuomenės priešinimasis prievartinei ateizacijai. Džiugu, kad autoriai neapsiribojo pozityvaus religijų sugyvenimo Lietuvoje naratyvu ir atskleidė įvairiais laikotarpiais tarp gausių LDK bei modernios Lietuvos konfesinių bendruomenių neretai tvyrojusias įtampas. V ir VI skyriuose analizuojama pasaulio ir Lietuvos visuomenės ekonominė bei socialinė raida. Šiame teminiame bloke derėtų išskirti Lietuvos didaktiniame lauke novatoriškas ir dabarties aktualijas atliepančias temas, skirtas keturių emigracijos bangų sukurtai „pasaulio Lietuvai“ ir posovietinei Lietuvos transformacijai. Pažymėtini ir kiti, solidžią autorių kompetenciją liudijantys, vadovėlio didaktiniai privalumai: konceptualios temų anotacijos, kvalifikuotai parengti klausimai ir užduotys, dėmesingai atrinkti įvairūs šaltiniai, istoriografiniai tekstai ir iliustracijos.

Norėtume pateikti keletą pastebėjimų, kurie galėtų būti naudingi tobulinant šią mokymo priemonę. Antros temos potemėje pateiktame 2.1 paveikslėlio aprašyme nurodoma, kad Šventosios Romos imperijos imperatorius Henrikas II priklausė Salijų dinastijai. Šis valdovas buvo paskutinis Liudolfingų (dar vadinamos Otonų arba Saksų) dinastijos atstovas. Jį imperatoriaus soste pakeitęs Konradas II buvo pirmasis Salijų dinastijos valdovas. Trečioje temoje aptariant Lietuvos visuomenės krikščionėjimo procesą pažymima, kad Šv. Kazimierą Romos popiežius 1604 m. paskelbė Lietuvos ir Lenkijos šventuoju. Popiežius Klemensas VIII Kazimierą šventuoju paskelbė 1602 m. lapkričio 7 d. Tiesa, vadovėlyje minima data taip pat reikšminga. Nuo 1604 m. Šv. Kazimiero kanonizacija Lietuvoje pradėta iškilmingai minėti. Šeštos temos pabaigoje pateiktame sąvokų sąrašė nurodoma, kad rusų pradų atkūrimo programa – tai „1864 m. Rusijos imperijos okupuotoje Lietuvoje vykdyta gyventojų rusinimo politika“. Kadangi carinio režimo taikytos represyvos priemonės buvo ilgalaikės, neapsiribojo tik 1864 m., siūlytume įtraukti ir daugiau mažiau istoriografijoje nusistovėjusią šios politikos pabaigos datą – 1904 m. Aštuntame skyriuje apibūdinant vergijos reiškinį senovės pasaulio civilizacijose rašoma, kad „seniausiu žinomu įstatymu rinkiniu laikomas Hamurapio teisynas“. Šiandieninei mokslo bendruomenei žinomas seniausias išlikęs rašytinis teisės normų rinkinys yra Šumerų valdovo Urnamu teisynas (sudarytas apie 2100–2050 m. pr. Kr.). Todėl Hamurapio teisyną siūlytume vadinti „vienu iš seniausiai žinomu įstatymų rinkiniu“. Tryliktame skyriuje esančiame šešto paveikslo aprašyme pažymima, kad tai „Prahos pavasario akimirka, 1986“. Tikriausiai turėtų

būti nurodyti 1968 metai. Keturioliktame skyriuje nurodoma netiksli Kinijos komunistų partijos lyderio Deng Siaopingo gimimo data – 1907 m. (turėtų būti 1904 m.), o septynioliktame skyriuje ilgamečio Lietuvos Respublikos ministro pirmininko Juozo Tūbelio gimimo data – 1982 m. (turėtų būti – 1882 m.).

Nepaisant šių neesminių pastabų ir pasiūlymų M. Nefo ir V. Volungevičiaus parengto 12 (IV gimnazijos) klasės istorijos vadovėlio II dalis neabejotinai atitinka bendruosius ir specialiuosius vadovėlių reikalavimus.

Vilniaus Universiteto Istorijos fakulteto

Naujosios istorijos katedros jaunesnysis mokslo darbuotojas, lektorius

Andrius Grodis

